

УДК

Ю. К. Рудакова
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

ШЛЮБНІ ПАНЕГІРИКИ У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: ОСОБЛИВОСТІ ПРИМІРНИКІВ

Розглядаються шлюбні панегірики латинською та польською мовами, що зберігаються у відділі стародруків та рідкісних видань НБУВ. Називаються автори та адресати цих величальних прозових і віршованих творів, характеризується їхня структура. Особлива увага приділяється аналізу зовнішнього оформлення цих видань. Зазначаються особливості відображення цих видань у бібліографії.

Ключові слова: етикетний твір, бароко, шлюбний панегірик, латиномовний, польськомовний, епіталама, геральдична епіграма, герб, дереворит, мідерит.

Шлюбні панегірики як один з видів вітальних, або етикетних творів були досить поширеним жанром літератури в добу бароко в Європі. Панегіричні твори ведуть свій початок з часів античності. В ренесансну добу вони стали популярними на хвилі посилення інтересу до людини як особистості. Ключові події людського життя – народження, шлюб, смерть – вважалися гідними темами для возвеличення людини. З цією метою писалися прозові та віршовані твори, в яких у символічно-алегоричній формі виголошувалися похвали особі (особам), якій присвячено твір, її родичам, часто з глибокими генеалогічними екскурсами в історію роду; підкреслювався високий суспільний статус членів роду, історичне значення їхніх діянь. Для барокових панегіриків у цілому характерне широке використання античної атрибутики, посилення сприйняття художнього слова за допомогою графічного та художнього оздоблення, а також, з часом, – посилення декоративності творів, надмірної вишуканості, схематизму, абстрактності похвал. За твердженням академіка Я.Д. Ісаєвича, «відповідно до їх призначення,

панегірики, як правило, оформлювалися розкішніше від інших видань... Частіше, ніж у творах інших жанрів, для ілюстрування панегіриків застосовувався мідерит»¹.

Особлива увага авторів вігальних творів була прикута до вищої еліти, хоча у XVII ст. значну кількість панегіричних творів у Речі Посполитій, наприклад, було також присвячено людям, «про яких ми би нічого не знали, якби б не панегірики, друковані на їхню честь»². Етикетні твори складали відомі письменники, а також викладачі та студенти навчальних закладів, наприклад, єзуїтських колегіумів. Однак прізвища авторів рідко зазначалися на титульних аркушах видань, у більшості, особливо у XVIII ст., твори видавалися анонімно, оскільки, як правило, вони «виголошувалися від імені цілого закладу..., і вказувати конкретні імена було б порушенням правил етикету»³. Мовами панегіриків, виданих у друкарнях Речі Посполитої, були в основному латинська та польська; в бібліографії відомі лише поодинокі панегіричні твори старослов'янською та українською мовами. Величальні твори писалися з нагоди певних подій і друкувалися в основному невеликим накладом — для дарунку адресатові та для розповсюдження серед його знайомих, тому в цілому їх можна класифікувати як рідкісні видання.

Шлюбні панегірики, як і панегіричні твори загалом, упродовж довгого часу розглядалися в історії літератури, як правило, досить побіжно⁴, іноді як приклад «неякісної» літератури, що «засмічувала» літературний контекст протягом кількох століть⁵. До того ж у XIX–XX ст. для визначення національного літературного репертуару застосовувався принцип мовного розмежування, і тому «величезна література, створена українцями латинською, грецькою, польською та іншими мовами, була віддана на користь інших народів і культур... майже без аналізу змісту і врахування національного походження авторів»⁶. В останні десятиліття тематика етикетних творів набула ширшого висвітлення та розглядається детальніше в контексті європейського або, зокрема, українського бароко⁷.

Мета цієї статті – подати книгознавчу характеристику шлюбних польсько- та латиномовних панегіриків (інші назви для цього виду творів – епіталами та гіменей), що зберігаються у відділі стародруків та рідкісних видань (далі – ВСПВ) Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ). У публікації ана-

лізуються 15 видань у 23 примірниках, розміщених у хронологічному порядку (наприкінці статті подаємо бібліографічні описи розглянутих творів з їхніми повними назвами). Усі примірники, крім двох, зберігаються в складі конволютів. Серед творів, що будуть розглянуті, два є цілком латиномовні, три написані двома мовами – латинською та польською, десять являють собою пари з двох панегіриків – латинсько- та польськомовного. У бібліографії⁸ твори, що складають такі пари, вказуються, як правило, як окремі видання. Частина з них у бібліографічних покажчиках не зазначена. Майже всі панегірики, а саме 12, були видані в друкарнях єзуїтських колегіумів, з них дев'ять у Львові та по одному – у Познані, Любліні та Вільно. Три твори вийшли друком у різних приватних друкарнях Львова.

Серед розглянутих панегіричних творів один різко виділяється за своєю зовнішньою формою. Фактично він належить до ренесансної доби, тоді як всі інші твори писалися та друкувалися вже в добу бароко. Це епіталама польсько-українського поета зі Львова Шимона Шимоновича (Szymon Szymonowicz; 1551/1558–1629) на честь польського короля Сигізмунда III Вази (1566–1632) та дочки австрійського ерцгерцога Карла II Анни (1573–1598): «*Epithalamium. Serenissimi Sigismundi III. Poloniarum Regis, et Annae Caroli Archiducis Austriae F. Auctore Simone Simonida*». Дане віршоване шлюбне привітання латинською мовою було опубліковано у Львові, в друкарні Матвія Гарволіна (Matthia Garvolin; ?–1792) в 1592 р.⁹ На відміну від решти панегіриків, які аналізуються у публікації, виданих у двійку, формат цього видання 4° (фоліація: [9] арк.; бібліографія: Estreicher, t. 28, s. 102; t. 30, s. 342; Запаско, Ісаєвич, 26; шифр примірника In 3595). Назва твору досить коротка. Видання прикрашає лише невеличка віньєтка на титульному аркуші.

Структура шлюбних латинсько- та польськомовних панегіриків, які виходили друком на території Речі Посполитої у XVII–XVIII ст., доволі подібна. Після розлогого титулу, в якому зазначено, як правило, адресатів поздоровлення, його автора (особу чи інституцію) та дату події, наступним елементом у більшості випадків є геральдична епіграма (або епіграми), яка складається з трьох частин: заголовка, малюнка та геральдичного вірша (віршів). Перед прозовим або віршованим привітанням може бути вміщено звернення автора (авторів) до одного чи до обох адресатів привітання. Для розглянутих панегіриків XVIII ст. характерним є використання

так званого прозиметрію – поєднання прози та поезії в межах одного твору, насамперед у самих привітаннях.

У 1643 р. в друкарні Михайла Сльозки (?–1667) вийшов твір доктора філософії та професора Краківської академії Бенедикта Адама Томецького (Benedykt Adam Tomiecki) «Apollo togatus...» з нагоди шлюбу Адама Ієроніма Сенявського (бл. 1623–1650) з Вікторією Ельжбетою Потоцькою (бл. 1625 – після 1670), дочкою подільського воєводи Станіслава Ревери Потоцького (1579–1667) та Зоф'ї Калиновської (1600–1645) (фоліація: [9] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 31, s. 219; Запаско, Ісаєвич, 319; шифр примірника R 1736(10)). Твір написано латинською мовою. Це видання вирізняється своїм зовнішнім виглядом як серед панегіриків, про які йдеться в публікації, так і серед видань Сльозки, який твори латинським шрифтом, на відміну від кириличних видань, друкував в основному скромно оздобленими¹⁰. Титульний аркуш і всі сторінки видання обрамлено широкими складеними рамками з виливних прикрас. Твір містить дві геральдичні епіграми з гербом Сенявських «Леліва» (Leliwa) та гербом Потоцьких «Пілява» (Pilawa), присвяту нареченому та власне прозове привітання. Зображення герба «Леліва» є зібраним з окремих частин (далі будемо вживати слово «збірний») дереворитом, на якому в центр геральдичного щита, увінчаного коронованим шоломом і обрамленого стилізованою сінню, вміщено окремо вирізану гербову фігуру, а вгорі – також окремо вирізаний нашоломник. Цю дошку з відповідно оздобленим пустим щитом використано також для зображення герба Адама Мефодія Киселя у Тріоді цвітній, виданій в друкарні М. Сльозки в 1642 р. (бібліографія: Запаско, Ісаєвич, 302; звірено за примірником з фондів ВСРВ НБУВ, шифр Кир 4862п)¹¹. Детальний аналіз елементів зображення дозволяє з високою ймовірністю припустити, що з оригінальної гербової гравюри на якомусь етапі було видалено два основні геральдичні елементи – гербову та нашоломну фігури, а те, що залишилося, а саме геральдичний щит з оздобленням, використовувалося для друку інших гербів. На подібні випадки з використанням інших дощок буде вказано нижче. Низка таких прикладів з аналізованих видань XVII ст. свідчить про те, що такий спосіб виконання дереворитів з геральдичною тематикою був досить поширеним явищем у тогочасній продукції українських, зокрема львівських, друкарень. Можна провести аналогію: так само, як за правилами побудови емблематичної поезії

бароко застосовувалися свого роду словесні кліше – певні традиційні форми, приклади, сюжети тощо, для зображення гербів та іншого ілюстративного матеріалу використовувалися, так би мовити, матеріальні кліше – однакові дошки. Зображення герба «Пілява» також є збірним дереворитом. Відповідну дошку з пустим щитом і обрамленням використано також для зображення герба Сулятицьких «Сас» (Sas) в Октоїху, що був опублікований в друкарні М. Сльозки в 1640 р. (бібліографія: Запаско, Ісаєвич, 280)¹². Крім того, герб Потоцьких вміщено в традиційну для тогочасних друків¹³ рамку у вигляді вінка овальної форми з рослинним орнаментом (лавровий вінок?), зверху та знизу прикрашеного стрічками з китицями та бутоньєрками. Рамка надрукована з пошкодженої дошки: вгорі та внизу відсутні частини доповнено фрагментами якихось інших гравюр; ці фрагменти підходять лише за розміром. Видання прикрашене також двома ініціалами, у другому з яких зображений лев – символ євангеліста Марка, внизу підпис: «S. MAR:». Примірник, що зберігається у ВСРВ НБУВ, входить до складу конволюта з Загінецької бібліотеки (містить на форзаці гербовий екслібрис «Biblioteka Zahiniecka»).

У 1669–1670 рр. львівські єзуїти видали два панегірики з нагоди шлюбу осіб, про яких нам відомо саме завдяки цим творам. Так, віршовану епіталаму 1669 р. «*Venatio amoris in apro et leaena, connubiali nexu foederatis...*» студент поезики Львівського єзуїтського колегіуму Лукаш Станіслав Словіцький (Łukasz Stanisław Słowicki; бл. 1654–1717) присвятив Томі Гордону та Констанції Кублічівні (фоліація: [6] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 28, s. 269; Запаско, Ісаєвич, 464; шифр примірника R 1738(43)). Очевидно, що наречений в цій парі – іноземець, можливо англієць, якому надано польський індигенат. Видання містить чотири геральдичні епіграми латинською та польською мовами, віршовані привітання також спочатку латинською, потім польською мовами, причому польський текст набрано готичним шрифтом. Для двох зображень гербів використано одну дошку, змінними елементами є лише гербові фігури в центрі геральдичних щитів. Герб на третій гравюрі вміщено у вінок овальної форми. Зображення четвертого герба також є збірним дереворитом. Дошка з пустим щитом, увінчаним коронованим шоломом і нашоломником і обрамленим стилізованою сінню, має тонку тріщину через праву сторону шолома, корони та нашоломника. Друк прикрашено заставкою та кінцівкою, також текст супроводжується

друкованими маргіналіями, що полегшують читачеві розуміння тексту. Примірник, що зберігається у ВСРВ НБУВ, входить до складу конволюта з бібліотеки Університету св. Володимира (містить штамп «Bibliotheca Universitatis St. Vladimiri»).

Панегірик «*Omina felicissimi futuri connubii...*» 1670 р. його автор, студент риторики Львівського єзуїтського колегіуму Михайло Злоторович (Michael Złotorowicz), написав з нагоди шлюбу своєї родички Анни Анчевської, дочки шляхетного пана Мартина Никанора Анчевського (?–1682), доктора філософії та медицини, львівського райці, та Андрія Шимоновича, молодого доктора філософії та медицини (невідомо, чи є наречений родичем вищезгаданого поета Шимона Шимоновича)¹⁴ (фоліація: [5] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 8, s. 344; Запаско, Ісаєвич, 486; шифр примірника R 1738(42)). Насправді ця епіталама подружжю Шимоновичів, як вважає Л. Шевченко-Савчинська, є панегіриком львівському можновладцю Мартину Никанору Анчевському¹⁵. Епіталама укладена латинсько- та польськомовними віршами, містить дві геральдичні епіграми, прикрашена заставкою та кінцівкою. Для зображення герба А. Шимоновича «Роля» (Rola), а також заставки використано ті ж дошки, що і в попередньому виданні. Тріщина на дошці з гербом стала значно ширшою. Польський текст набрано готичним шрифтом. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Університету св. Володимира.

Ще один весільний панегірик з 1670 р. – «Львівський гімней» – вийшов у Львові, в друкарні Якова Мосціцького (Jakób Mościcki; ?–1707). Його автор, слухач філософії Вікторин Скервін (Wiktoryn Skierwin), написав його з нагоди шлюбу галицького стольника Бонавентури Костянтина Белжецького та Францішки Барбари Мнішек (роки життя обох точно невідомі). Це віршоване привітання складається з двох частин – латиномовної та польськомовної, кожна з яких має власний титул, але обидві вони при виданні об'єднані єдиною сигнатурною формулою: [A] A₂ B [B₂ C] C₂ D [D₂] (загальна фоліація: [8] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 28, s. 177; Запаско, Ісаєвич, 484, 485; шифр примірника R 1738(41)). Обидві частини панегірика містять по одній геральдичній епіграмі із зображенням гербів Белжецьких «Ястжембець» (Jastrzębiec) і Мнішків «Коньчиць» (Kończyc), які є збірними дереворитами та надруковані з однієї дошки, а також прикрашені однаковими кінцівками з виливних прикрас. Дошку з відповідно оздобленим пустим

щитом використано також для зображення герба Молдавського князівства з присвятою Миронові Бернавському (Барновському-Могилі) у виданні Октоїха, що вийшов у друкарні львівського братства в 1630 р. (бібліографія: Запаско, Ісаєвич, 205; звірено за примірником з фондів ВСРВ НБУВ, шифр Кир 4853(1)п)¹⁶. Частину польського тексту надруковано готичним шрифтом. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Університету св. Володимира.

Панегірик «*Respublica consanguinitatis...*», що вийшов у друкарні Львівського єзуїтського колегіуму в 1701 р., містить привітання колегіуму з нагоди шлюбу богуславського старости Станіслава Кароля Яблоновського (?–1702) та Маріанни Потоцької (?–1749), дочки краківського воєводи Фелікса Казимира Потоцького (1630–1702) (фоліацію встановити не вдалося, примірник неповний, наявні 13 нумерованих аркушів; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 18, s. 359; Запаско, Ісаєвич, 774; шифр примірника Іп 4196(4)). На початку твору вміщено геральдичну епіграму, ілюстративним елементом якої є мідерит (розмір 19,1x13 см), підписаний «*Nicodemus Z.*» (Никодим Зубрицький; ?–1724). На малюнку зображено вхід до покою, оформлений у вигляді арки, котру підтримують дві колони. Між колонами у вигляді завіси представлено композицію з гербів наречених і споріднених родів; герби наречених (Prus III та Pilawa) з'єднує Амур. Арку вінчає аттик, всередині якого розташовується маскарон, а по боках – путті, що тримають над головами корзини з квітами. Цю гравюру не вказують Д.О. Ровінський і П.М. Попов у переліку робіт Никодима Зубрицького, а також інші дослідники у своїх працях, присвячених мистецтву української гравюри, а найраніший мідерит Н. Зубрицького датують 1703 р.¹⁷ Панегірик складається з двох частин. Перша – латиномовна – є прозовим текстом із віршованими вставками, друга – польськомовна – відокремлена заголовком «*Applauz polityczny...*» (без окремого титульного аркуша) та починається з прозового тексту, набраного курсивом (наступних аркушів у примірнику бракує). Видання прикрашене смужками виливних прикрас, ініціалом, кінцівкою. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Волинського єпархіального давньосховища, про що свідчить наліпка на корінці книжки.

Подвійний польсько-латинський панегірик на відзначення шлюбу сокальського старости Францішка Ксаверія Потоцького (бл. 1690–1731) та Ельжбети Браницької (бл. 1687–1746), дочки покійного

вже на той час підляського воєводи Стефана Миколая Браницького (бл. 1640–1709), вийшов у Любліні в 1723 р. Привітання молодятам висловив Красноставський єзуїтський колегіум, але за бібліографією автором вважається Ян Скорський (Jan Skorski; бл. 1692 – бл. 1752). Як і в розглянутому панегірику В. Скервіна, обидві частини цього видання мають власний титул і об'єднані єдиною сигнатурною формулою: [A A₂] B–D₂ [1] E F–H)(I)((загальна фоліація: [18] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 25, s. 179, t. 28, s. 185; шифри примірників In 4293(8+7), In 4293(15+14)). Однак у цьому випадку першою отримує привітання польською мовою (віршоване) наречена, а потім – латинською мовою (прозове) наречений. Обидві частини панегірика містять геральдичні епіграми без зображень гербів. Привітання панні Браницькій та її родичам передує звернення до неї в прозі, надруковане курсивом. Видання прикрашене смужками виливних прикрас. У ВСРВ НБУВ зберігаються два примірники цього видання, переплетені в одному конволюті з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму (визначено за наліпкою з шифром і написом на першому алігаті), причому в обох випадках частини панегірика переставлені місцями. Титульний аркуш латиномовної частини першого примірника (In 4293(7)) містить запис про те, що він, до того, як потрапив до Острога та був переплетений в складі конволюта, належав Ярославському єзуїтському колегіуму: «Collegij Jaroslvi: Soc. Jesu pro Rhethorib[us] academi[a] Zubic... K. S. B.»; кінець запису відчитати не вдалося. Слова «pro Rhethoribus» можна досить часто побачити на конволютах з панегіриками з книгозбірні острозьких єзуїтів. Вони свідчать про те, що такі твори використовувалися в єзуїтських навчальних закладах як приклад красномовства при вивченні риторики та укладанні власних творів. На титульному аркуші латиномовної частини другого примірника (In 4293(14)) частково заклеєно вихідні дані.

Два панегіричні привітання з фондів ВСРВ присвячено одній особі – Дороті з Бронішів (1692–1774), дочці каліського каштеляна Петра Якуба Броніша (?–1720), яка двічі виходила заміж, перший раз у 1720 р. за Яна Антонія Радоміцького (бл. 1691–1729), в подальшому іновроцлавського воєводу, великопольського генерального старосту, другий раз у 1729 р. за білоцерківського старосту Станіслава Вінцентія Яблоновського (1694–1754). З першим шлюбом пані Дороту та її обранця вітав Познанський єзуїтський колегіум (фоліація: [15] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 13, s. 359,

t. 26, s. 39–40; шифр примірника In 4293(11). Дві частини видання мають єдину сигнатурну формулу: [2] A–D [2] E–F₂. Перша частина панегірика «*Domus immenso gloriae Campo et coronante Vieniavitarum Orbe...*» латинською мовою в прозі з віршованими вставками вітає обох молодят. Геральдична епіграма побудована нетрадиційно: малюнок вміщено на другому аркуші видання, а на його звороті – геральдичні вірші із заголовками: латинською мовою – на герб Радоміцьких і польською – на герб Бронішів. Малюнок є мідеритом (розмір 18,9x13,5 см), підписаним «*Derpowicz Fess.*» (*Wojciech Derpowicz; ?–1737*). Е. Раствавецький не вказує цю гравюру у переліку робіт В. Дерповича¹⁸. На гравюрі представлено геральдичні символи двох родів: у картушах герби Радоміцьких «Котвіч» (*Kotwicz*) і Бронішів «Венява» (*Wieniawa*), фігури з нашоломників: відповідно, рука в латах з мечем та коронований лев з мечем у лапі, причому клинки, перевиті гілками, стикаються кінцями; по боках зображено дві колони, на яких два путті тримають родові герби матерів наречених «Наленч» (*Nalęcz*) і «Лодзя» (*Łodzia*); на другому плані представлено палац – напевно символічний дім нової родини; композицію доповнюють декілька стрічок із висловлюваннями. Друга частина панегірика «*Korona z Jaśnie Wielmożnych Radomickich tryumfalnego pola uwita...*» (вказана в бібліографії як окреме видання) відокремлена шмуцтитолом і містить польськомовне віршоване привітання нареченої, а також її свекрусі. Видання прикрашене смужками виливних прикрас, двома ініціалами, двома однаковими кінцівками. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму.

Привітання зі шлюбом Станіслава Вінцентія Яблоновського та Дороти Радоміцької від Острозького єзуїтського колегіуму вийшло друком у Львові. Воно складається з двох частин: латиномовної прозової «*Par orbi domus, Jabéonovia amplissimis familiis, su[m]mis nominibus colligata...*» та польськомовної віршованої «*Capitolium imion, wiecznego szacunku godnych...*» (фоліація: [29+13] арк.; формат 2°; бібліографія: *Estreicher*, t. 18, s. 360; *Запаско, Ісаевич*, 1132; шифри примірників In 4293(3+4), In 4296(9+10). У бібліографії частини твору зазначено як окремі видання, другої частини в каталозі стародруків Я. Запаска та Я. Ісаевича немає. На титульному аркуші другої частини немає вихідних даних. Титульні аркуші обох частин панегірика оформлені в єдиному стилі. Також у єдиному стилі оформлені мідерити в геральдичних епіграмах, присвячених,

відповідно, гербам Яблоновських «Прус III» (Prus III) і Бронішів «Венява» (Wieniawa). У першій частині перед прозовим привітанням вміщено присвяту нареченим, набрану курсивом. Курсивним шрифтом надруковано й вірш перед привітанням, а також курсив широко використано в самому прозовому тексті для виділення прізвищ, назв, титулів тощо. Таку ж функцію виконує прямий шрифт у надрукованому курсивом віршованому привітанні в другій частині. Видання прикрашене двома ініціалами, заставкою, кінцівкою. Текст обох частин панегірика супроводжується друкованими маргіналіями, що виконують традиційну функцію полегшення для читача пошуку інформації в тексті. У ВСРВ НБУВ зберігаються два примірники цього видання, переплетені попарно у складі двох конволютів, обидва з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму. Титульний аркуш латиномовної частини одного з примірників (In 4293(3)) містить запис: «Collegij Ostrog[iensis SJ]».

Великий гарно оздоблений подвійний панегірик підніс Несвізький єзуїтський колегіум своїм меценатам і покровителям князю Михайлу Казимиру Радзивілллу на прізвисько «Рибонька» (1702–1762) та княжні Францішці Уршулі Вишневецькій (1705–1753), поетесі, дочці Януша Антонія Вишневецького (1678–1741), на той час краківського воєводи. Твір вийшов у друкарні Віленської єзуїтської академії в 1725 р. (фоліація: [30+9] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 26, s. 84–85; шифр примірника In 4293(12+13)). Обидві частини панегірика мають титульні аркуші та геральдичні епіграми, які містять однакові мідерити із зображенням гербів Радзивіллів «Тромби зм.» (Trąby odm.) і Вишневецьких «Корибут» (Korybut), обрамлених широкою фігурною рамкою із трьома князівськими та трьома королівськими коронами, скіпетрами та іншими символами влади. У латиномовній частині видання «*Saeculum secundum connubialis nexu...*» у прозі, а в польськомовній «*Złote wieki...*» – у віршованій формі автори твору вітають обох наречених. Крім того, обидві частини видання містять набрані курсивним шрифтом звернення до адресатів привітання: латиномовна частина – до обох наречених, а польськомовна – до княжни Францішки. У цьому виданні, на відміну від розглянутого перед ним, для виділення слів використано великі літери. Видання прикрашене кількома широкими заставками, кінцівками, великими ініціалами, смужками виливних прикрас. У латиномовній частині на першій заставці зображено коронованого орла в рослинному орнаменті, на другій –

герб «Погоня» (Pogoń) під князівською короною, оздоблений рослинним орнаментом. Примірник польськомовної частини неповний, в ньому бракує двох останніх аркушів. У наявній частині є три різні заставки з рослинними мотивами. Дві кінцівки в обох частинах видання друкують з однієї дошки. До тексту другої частини додано посторінкові примітки, в яких даються пояснення понять, про які йдеться в тексті. Титульний аркуш латиномовної частини примірника містить власницький запис, частину якого втрачено, а частину заклеєно папером: «Ex L. Alexandro Dąbrowski [...] Jarosławie[...]». Запис свідчить про те, що примірник у минулому належав якомусь Олександром Домбровському, особу якого за гербовниками встановити не вдалося. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму.

Також подвійний панегіричний твір присвятив Львівський єзуїтський колегіум у 1731 р. Северину Юзефу Жевуському (?–1755), холмському старості, та Антоніні Потоцькій, дочці покійного вже на той час великого коронного стражника Юзефа Феліціана Потоцького (?–1723) (фоліація: [38+12] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 26, s. 555; Запаско, Ісаєвич, 1185, 1188; шифри примірників In 4196(9+10), R 1601). Місце видання на титульних аркушах обох частин привітання не вказано, але за бібліографією – це друкарня Львівського єзуїтського колегіуму. Обидві частини панегірика мають геральдичні епіграми, які містять однакові дереворити із зображенням гербів Жевуських «Кшивда» (Krzywda) та Потоцьких «Пілява» (Pilawa). Гербові фігури вміщено на умовному щиті у формі стилізованого зображення серця з роздвоєним кінцем знизу, обрамленому широкою фігурною рамкою з чотирма коронами, скіпетрами та іншими символами влади, а також оздобленому арматурою. Латиномовна частина привітання «*Meta soleæ exoptata in signo ter victoriosissimi Pilavæ triumphalis...*» присвячена нареченому, а вітає в прозовій формі з віршованими вставками обох молодят. Польськомовна частина «*Krzywda krzyżami nagrodzona...*» містить віршоване звернення до нареченої та віршоване ж привітання обом нареченим. У виданні широко використано курсив і великі літери. Його прикрашають характерні для продукції друкарні львівських єзуїтів заставка, дві кінцівки, сім ініціалів, а також виливні прикраси. Текст прозової частини панегірика супроводжується друківними маргіналіями, що полегшують читачеві пошук інформації в тексті. У ВСРВ НБУВ зберігається примірник обох

частин видання, переплетених у складі конволюта з бібліотеки Волинського єпархіального давньосховища, а також примірник польськомовної частини як окрема книжкова одиниця (R 1601).

У ВСРВ у складі конволюта (не вдалося встановити, з якої він книгозбірні) зберігається чотири аркуші з віршами польською мовою (сигнатури E–F₂), які за змістом атрибутовано як частину вітального твору «Fortuna świata polskiego zkolligowaniem imion y Piławów...», написаного з нагоди укладеного 1742 р. шлюбу представників двох гілок роду Потоцьких: Францішка Салезія (1700–1772), в подальшому волинського та київського воєводи, прозваного «маленьким королем Русі» («królik Rusi»), сина згаданого вище Юзефа Феліціана Потоцького, та Анни Ельжбети (бл. 1723–1772), дочки смоленського, пізніше київського та познанського воєводи Станіслава Потоцького (1698–1760) та спадкоємиці родинного спадку її матері Маріанни з Лаців (бл. 1700–1731). Свої привітання нареченим висловив єзуїтський колегіум у Станіславові (нині м. Івано-Франківськ) і резиденція Товариства Ісуса в м. Лащув (Łaszczów, Польща; фоліація за бібліографією: [13] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 25, s. 136–137; Запаско, Ісаєвич, 1433; шифр примірника In 4294(25). У фрагменті текст набрано курсивом, для виділення імен, прізвищ, назв гербів використано великі літери (прямим шрифтом); із художніх елементів текст прикрашає кінцівка. Ймовірно цей панегірик, як і інші, складався з двох частин, оскільки з бібліографії відомо, що вищеназвані Станіславівський єзуїтський колегіум і Лащівська резиденція Товариства Ісуса з тієї ж нагоди й у тому ж видавництві надрукували також привітання латинською мовою «Caelum Poloniae benedictionibus Piłavarum...» (фоліація за бібліографією: [20] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 25, s. 136–137; Запаско, Ісаєвич, 1429), хоча в нас не було можливості порівняти ці два панегірики на предмет подібних рис у їхньому оформленні.

Два подвійні панегірики 1755 р. з фондів ВСРВ присвячено Юзефу та Магдалені Агнежці князям Любомирським (троюрідним брату та сестрі; ?–1755; 1739–1780): в одному привітання з нагоди шлюбу висловлюються від імені Товариства Ісуса Польської провінції (фоліація: [21+7] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 21, s. 453, 467; шифри примірників In 4293(5+6), In 4293(9+10), In 4294(3+4), In 4296(6+7), Elz 18(8+9), R 1733(11), у другому – від Межирицького піарського колегіуму, хоча за бібліографією відомо ім'я автора

польськомовної віршованої частини цього панегірика «*Na powiększowanie szczęśliwie zasłużonych kontraktów...*» – Домінік від св. Йосифа, світське прізвище Хойнацький (Chojnacki, Dominik od św. Józefa; 1721–1794) (фоліація: [16+10] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 14, s. 195, t. 21, s. 467; Запаско, Ісаєвич, 1929; шифри примірників In 4293(1+2), R 1733(10)). У каталозі стародруків Я. Запаска та Я. Ісаєвича немає обох частин першого панегірика та латиномовної частини другого. Місце друку на титульних аркушах цих творів не зазначено, але шрифт і художнє оформлення видань вказують на те, що найвірогідніше це продукція друкарні Львівського єзуїтського колегіуму. Всі чотири частини в геральдичних епіграмах містять однакові мідерити із зображенням двох гербів Любомирських «Шренява» (Szreniawa bez Krzyża, або Дружина). Гербові фігури зображені на умовному фігурному щиті колоподібної форми, оточеному фігурною рамкою, покритому князівською мантиєю з князівською короною та оздобленому арматурою. Крім того, ці панегірики прикрашають характерні для продукції друкарні львівських єзуїтів заставки, кінцівки та ініціали, що частково повторюються в різних частинах, а також виливні прикраси. Традиційно латиномовні частини творів містять прозові привітання, польськомовні – віршовані; також у панегірику Товариства Ісуса перед кожним привітанням вміщено звернення до нареченого та нареченої відповідно. Звернення до княжни, а також частину віршів набрано курсивним шрифтом, також курсив використано в інших частинах цих панегіриків. У віршованому привітанні Межирицького піарського колегіуму до тексту додано посторінкові примітки, у яких даються пояснення, про яких осіб, події чи місцевості йдеться в тексті. У ВСРВ НБУВ зберігається шість примірників панегірика князем Любомирським Товариства Ісуса Польської провінції. П'ять з них входять до складу конволютів, причому два з них – у одному зшитку; два конволюти (In 4293, In 4296) – з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму, один (Elz 18) – з книгозбірні бердичівських кармелітів (напис на першому алігаті: «*Cntus Berdic. Carmel. Disc.*»). Шостий примірник (R 1733(11)) – лише польськомовна частина цього твору – переплетено у складі конволюта із Загінецької бібліотеки (містить на форзаці гербовий екслібрис «*Biblioteka Zahiniecka*»), до якого також приплетено польськомовну частину панегірика Межирицького піарського колегіуму (R 1733(10)), тим часом як обидві частини цього твору містяться разом у складі іншого конволюта –

з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму. На титульному аркуші латиномовної частини цього панегірика (In 4293(1) є власницькі записи (частково накладаються), що підтверджують факт його приналежності до Острозького єзуїтського колегіуму: «Collegii Ostrogiensis Soc. Jesu pro nostris Rhetoribus», а також – у пізніший час – до острозьких (?) василіан: «OrdnSBM» (написано поверх слів «Soc. Jesu»). Також на одному з примірників панегірика Товариства Ісуса є записи власників – невстановлених осіб Й. Боруховича та Юзефа Вольського: «[Jowel] Boruchowicz», «Possesor hujus libri Josephus Wolski [...]». Перший запис міститься на передостанньому аркуші латиномовної частини (In 4294(3), другий – наприкінці польськомовної (In 4294(4). Їхній зміст свідчить про те, що ці примірники двох частин твору з'єдналися ймовірно вже при підборі складових частин конволюта для опрацювання в єдину книжкову одиницю.

Останній із аналізованих панегіриків був презентований в 1758 р. від Товариства Ісуса Малопольської провінції графу Станіславу Фердинанду Жевуському (1737–1786), сину письменника Вацлава Петра Жевуського (1706–1779) та племіннику вищезгаданого Северина Юзефа Жевуського, та княгині Кароліні Катерині Радзивілл (1740–1789), дочці вже згадуваних князя Михайла Казимира «Рибоньки» Радзивілла та княгині Францішки Уршули з Вишневецьких (фоліація: [27+7] арк.; формат 2°; бібліографія: Estreicher, t. 26, s. 103, 562; Запаско, Ісаєвич, 2059, 2061; шифр примірника In 4296(4+5). Як і попередні, цей панегірик складається з двох частин: латиномовної прозової з присвятою нареченому та польськомовної віршованої зі зверненням до нареченої. Обидва звернення набрано курсивним шрифтом. Перед ними вміщено геральдичні епіграми з однаковими мідеритами із зображенням гербів Жевуських «Кшивда» (Krzywda) та Радзивіллів «Тромби зм.» (Trąby odm.). Гербові фігури зображено на овальних щитах, обрамлених фігурною рамкою й арматурою та увінчаних шляхетською вгорі та князівською над гербом Радзивіллів коронами. Видання прикрашають однакові він'єтки на титульних аркушах обох частин, по дві заставки, що повторюються в обох частинах на відповідних місцях, а також три ініціали та три кінцівки. У латиномовній частині панегірика текст супроводжується друкованими маргіналіями, що дозволяють легше орієнтуватися в структурі твору, також до нього додано посторінкові примітки, в яких, крім уточнюючих даних, як у панегірику Межирицького піарського колегіуму 1755 р., пода-

ються також посилання на літературу генеалого-геральдичного характеру. Примірник входить до складу конволюта з бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму.

Аналіз шлюбних панегіриків із фондів ВСРВ НБУВ дозволяє зробити висновок про те, що всі вони, крім «ренесансної» епіталами 1592 р., є типовим прикладом етикетних творів доби бароко з характерними для них емблематизмом та алегоричністю, широким використанням героїв і символів античної міфології, надмірною увагою до зовнішнього стилю. Для возвеличення осіб, крім власне тексту, використовується велика кількість різних декоративних елементів: комбінація різних шрифтів, великі літери, гравюри, ініціали тощо. Переважна більшість розглянутих видань (фактично всі, крім перших двох: 1592 та 1643 рр.) визначається двомовністю: використанням латинської та польської мов або упереміш у межах твору, або нарізно в двох частинах видання. Практично всі частини творів, видані з окремими титулами або шмуцтитулами, зазначено в бібліографії як окремі видання, але, на нашу думку, наведені вище численні спільні риси таких видань за однакові роки дозволяють об'єднати їх у відповідні пари та класифікувати як дві різномовні частини вітальних творів. В одному з розглянутих панегіриків (1729 р.) одна частина, а в трьох творах (1731, 1755, 1755 рр.) обидві частини не мають на титулах вихідних даних, з них відповідна частина видання 1729 р., а також три частини видань 1755 р. не відображені в каталозі українських стародруків Я. Запаска та Я. Ісаєвича, але шрифт і художнє оформлення цих творів дозволяють з великою вірогідністю зарахувати їх до числа продукції друкарні Львівського єзуїтського колегіуму, а отже і до національного репертуару. Таким чином, шлюбні панегірики зокрема та стародруковані етикетні твори в цілому є багатоаспектним об'єктом для історико-книгознавчих, історичних, мистецтвознавчих, філологічних досліджень.

Бібліографічні описи розглянутих шлюбних панегіриків:

1. Szymonowicz, Szymon. Epithalamium. Serenissimi Sigismundi III. Poloniarum Regis, et Annæ Caroli Archiducis Austriæ F. / Auctore Simone Simonida. – Leopoli : Ex Officina Matthiæ Garvolini, 1592. – [9] f.; 4°.

2. Tomiecki, Benedykt Adam. Apollo togatus, ad auspicatissimos hymenæos illustris et magnifici Domini Adami Hieronymi à Granow

Sieniawski et lectissimae sponsae Helizabeth Potociae, illustrissimorum et magnificorum dd. parentum Stanislai à Potok Potocki palatini podoliae, halicen: colomien: etc. capitanei, et Sophiae de Husiatyn Kalinowska, filiae / A B. Adamo Tomiecki, Artium Magistro Phil: Doct: et Professore in Academia Crac: eductus. – Leopoli: In Offic: Michaelis Sloska Arch: Typ:, 1643. Feb: 15. – [9] f.: grav.; 2°.

3. Słowicki, Łukasz Stanisław. Venatio amoris in apro et leæna, connubiali nexu fœderatis Nobili ac Generoso Domino Thoma Gordon et Nobili Virgine Constantia Kudliczowna in nobilissima russiæ metropoli exhibita, et peracta, oblata neosponsis in ipsa nuptiarum solemnitate / A Luca Stanislao Slowicki, poetices studioso, in Collegio Societatis Jesu. Anno a venatione cordium Deo-Homine MDCLXIX. VI. Calend. Febr. – Leopoli: Typis Collegii Societatis Jesu, [1669]. – [6] f.: grav.; 2°.

4. Skierwin, Wiktoryn. Hymenæus leoburgicus inter auspicata connubij fœdera illustrissimorum neosponsorum D. Bonaventuræ Constantii de Bełżec Bełżecki dapiferi Terræ Haliciensis etc. nec non V. Franciscæ Barbaræ de Magna Konczyce Mniszkowna officiosi cultus gratia et publicæ lætitiæ decantatus / A Victorino Skierwin equite lith: aud: pfilos: – Leopoli: In Typ: Iacobi Mościcki, 1670. 31. Augusti. – [4] f.: grav.; 2°. – Сигн. [A] A₂ B [B₂].

Skierwin, Wiktoryn. Echo wesole himeneusza lwowskiego przy szczęśliwym małżeńskiej przyjaźni zawarciu między Jaśnie Wielnoźnemi oblubieńcami Jego Mością P. Bonawenturą Konstantym z Bełżca Bełżeckim stolnikiem ziemie halickiej etc. Jey Mością P. Franciszką Barbarą z Wielkich Konczyc Mnischkówną / Światu polskiemu oyczystym rymem rozestane z uniżonego oraz y życzliwego afektu przez Wiktoryna Skierwina aud: filoz: – We Lwowie, 1670. Dnia 31. Sierpnia. – [4] k.: graw.; 2°. – Сигн. [C] C₂ D [D₂].

5. Złotorowicz, Michael. Omina felicissimi futuri connubii inter excellentem D. Andream Szymonowicz, Philosophiæ et Medicinæ Doctorem, nec non Nobilem Virginem Annam Anczewska, Nobilis Domini D. Martini Nicanoris Anczewski, Philosophiæ et Medicinæ Doctoris S. R. M. Secretarii Conf: Leopoli: lectissimam filiam, ex utriusque sponsi stemmatibus lecta / Ipso solenni nuptiarum die officiose explicata a Michaele Złotorowicz, affine nobilis sponsæ rhetoricæ studioso: In Collegio Leopoliensi Societatis Jesu, Anno Domini 1670. – Leopoli: Typis Collegii Societatis Jesu: Imprimebat Simon Prątkiewicz, 1670. – [5] f.: grav.; 2°.

6. Respublica consanguinitatis in nuptiis illustrissimorum Stanislai

in Iablonow Iablonowski metatoris regni ianoviensis: bohuslaviensis, sołotwinensis etc. capitanei ac Mariannæ a Potok Potocka palatinidis cracoviensis celebrata inter plausus politicos / a devinctissimo tantis nominibus Collegio Leopoliensi Soc. Iesu. Anno Dni 1701 in 8bri. – Leopoli : Typis Collegii Soc: Iesu, [1701]. – [13+?] f.: grav.; 2°. – Прим. деф., немає закінчення.

7. Domus immenso gloriæ Campo et coronante Vieniavitarum Orbe, per æternum illustrissimorum excellentissimorum D. D. Joannis comitis de Radomicko Radomicki, capitanei osiecensis, et Dorotheæ de Paradis Bronissia castellanidis calisiensis connubium plena / ad publicos Majoris Poloniae et Collegii Posnaniensis Societatis Jesu applausus. Reserata anno domestici nobiscum Dei 1720. – Posnaniae : Typis Clari Collegii Societatis Jesu, [1720]. – [15] f.: grav.; 2°. – Сигн. [2] A–D [2] E–F₂.

Korona z Jaśnie Wielmożnych Radomickich tryumfalnego pola uwita. A Jaśnie Wielmożney Dorocie z Paradyza Broniszównie kasztelance kaliskiej przy weselnym akcie oddana. Od Collegium Poznańskiego Soc: Jesu. Roku Pańskiego 1720. // Domus immenso gloriæ campo et coronante Vieniavitarum Orbe, per æternum illustrissimorum excellentissimorum D. D. Joannis comitis de Radomicko Radomicki, capitanei osiecensis, et Dorotheæ de Paradis Bronissia castellanidis calisiensis connubium plena / ad publicos Majoris Poloniae et Collegii Posnaniensis Soc. Jesu applausus. – Posnaniae, [1720]. – K. [11–15].

8. [Skorski, Jan]. Fortuna liga albo Sprzysiężonych affektów wieczny obowiązek zkolligowanych domów J. W. I. M. P. Xawera Potockiego starosty sokalskiego etc. etc. J. M. I. M. P. Elżbiety Branickiej wojewodzanki podlaskiej etc. etc. / przy wesółych hymeneusza okrzykach związłym appollina wierszem od zniewolonego dobroczynnościami Collegium Krasnostawskiego Societatis Jesu ogłoszona roku którego się znaturą ludzką Bóg zkolligował 1723. – W Lublinie : W Drukarni Collegium Lubelskiego Soc: Jesu, [1723]. – [8] k.; 2°. – Сигн. [A A₂] B–D₂.

[Skorski, Jan]. Juratus honor purpureæ Potocciorum Cruci in illustrissimo excellentissimo D. D. Xaverio Potocki capitaneo sokaliensi etc. etc. et illustrissima D. D. Elisabetha Branicka palatinide podlachiensi etc. etc. / inter hymenæi plausus celsissimæ et principi nobilitatis utriq; domui perenniter trabeato nexu obligatus applaudente devinctissimo fundatoriis nominibus Collegio Crasnostaviensi Societatis Jesu. – Lublini : Typis Collegii Soc: Jesu, 1723. – [10] f.; 2°. – Сигн. [1] E F–H)(I)(.

9. Sæculum secundum connubialis nexus, Radivilianam inter ac

Wisniowieccianam regias domos, cum perennaturæ felicitatis omine a celsissimo, illustrissimo ac excellentissimo S. R. I. principe Michaeli Radziwiłł duce in Nieśwież, Słuck, Kleck, Kopyl, Birże, et Dudinki, comite in Mir, Kroże, Sydlowiec et Biała, premisliensi, człuchowiensi, krzyczowiensi etc. etc. capitaneo: nec non a celsissima, illustrissima, ac excellentissima principe Franciska Korybut, duce in Zbaraż, et Wiśniowiec Wiśniowiecka palatinide cracoviensi, inchoatum; / jam vero festivos inter celsissimi hymenæi exortus, ad privilegiatam obligatæ gratitudinis aram, cum votiva obligatione capitalis cultus celebratum a devotissimo fundatorum nomini et honori, ducali Radiviliano Nesvisiensi, secundum sæculum a sua erectione solenniter recolente Collegio Societatis Jesu. Anno antiqui dierum in medio sæculorum naturam Divinam humani mirentis 1725. – Vilnæ : Typis Universitatis Societatis Jesu, [1725]. – [30] f.: grav.; 2°.

Złote wieki nową cyrkulacją jaśnie oświeconego xieżyca, z zodyakiem słońca paragonującego, w obudwu krwi królewskiej zkolligowanych domach otworzone: przy weselnym akcie Jaśnie Oświeconego xiążęcia Jegomości Michała Radziwiłła na Nieświżu, Ołyce, Słucku, Kopylu, y Klecku, hrabi; na Sydlowcu, Mirze, Krożach y Białey; przemyskiego, krzyczewskiego, kamienieckiego, kowieńskiego etc. etc. starosty; y Jaśnie Oświeconey, na Zbarażu y Wiśniowcu xieżny Jey-Mości Panny Franciszki Korybutówny Wiśniowieckiej wojewodzanki krakowskiej etc. etc. / przy zgodnych y godnych polskiego świata applauzach, od obligowanego, odudwu domów fundatorskiemu imieniowi, Kollegium Nieświskiego Societatis Jesu, z nayniższą submissą poetyckim piórem ogłoszone. 1725. – W Wilnie : W Drukarni Akademickiej Societatis Jesu, [1725]. – [9] k.: graw.; 2°.

10. Par orbi domus, Jabłonovia amplissimis familiis, su[m]mis nominibus colligata. Ad Hymenæi nexus inter illustrissimum et excellentissimum D. D. Stanislaum in Iablonow Jabłonowski capitaneum białocerkiewiensem colonellum Sacræ Regiæ Maiestatis et illustrissimam, excellentissimam D. Dorotheam de Broniszsiis Radomicka palatinam inowladislaviensem, generalem, Majoris-Poloniæ, mederecensem etc. capitaneam. / A devinctissimo illustrissimis nominibus, Collegio Ostrogiensi Soc: Jesu, profundissimo cultu, adorata. Anno, Colligati, Naturæ Humanæ, Dei Hominis 1729. – Leopoli : Typis Collegij Societatis Jesu, [1729]. – [29] f.: grav.; 2°.

Capitolium imion, wiecznego szacunku godnych, w domu, herbowną Wieniawy sferą, okryślonym J. W. I. PP. z Paradyza Broniszów przy weselnym akcie J. W. J. M. P. Stanisława na Jabłonowie Jabłonowskiego starosty białocerkiewskiego z J. W. J. M. P. Dorotą z Broniszów Radomicką woiewodziną inowrocławską, generałową wielkopolską, miedzyrzecką etc.

starością. / Do publicznej estymacyi podane od obligowanego J. W. Domom, Collegium Ostrogskiego Soc: Jesu. Roku, od przyścia na świat w ludzkim ciele, Wiecznego Boga 1729. – [Lwów : Drukarnia Collegium Societatis Jesu, 1729]. – [13] k.: graw.; 2°.

11. *Meta soleæ exoptata in signo ter victoriosissimi Pilavæ triumphalis inter auspicatissimi hymenæi pompam magnorum neosponsorum. Illustrissimi ac excellentissimi Domini D. Severini in Rozdoł et Rejowiec Rzewuski pocillatoris regni capitanei chełmensis lubomlensis etc. nec non illustrissimæ Antoninæ Potocka supremi limitum regni excubitoris lectissimæ filiæ ad festivos tripudiantis patriæ plausus demonstrata / ab applaudente illustrissimis nominibus Collegio Leopoliensi Societatis Jesu pronissimos inter cultus celebrata anno triumphantis in Orbe Dei Hominis 1731.* – [Leopoli : Typis Collegii Societatis Jesu, 1731]. – [38] f.: graw.; 2°.

Krzywdą krzyżami nagrodzona przy weselnym okrzykach honorami, splendorami, fortuną wyiaśnionego Pańskiego himeneusza Jaśnie Wielmożnego Imci. Pana Seweryna na Rozdole y Reiwcu Rzewuskiego podczaszego koronnego chełmskiego lubomskiego etc. starosty y Jaśnie Wielmożney Iey-Mości Panny Antoniny Potockiey strażnikówny wielkiej koronney etc. wiekopomnym czasem na wielką świata polskiego estymacyą podana / od applaudującego (!) wielkim jmieniem Collegium Lwowskiego Societatis Jesu. – [Lwów : Drukarnia Collegium Societatis Jesu, 1731]. – [12] k.: graw.; 2°.

12. *Fortuna świata polskiego zkolligowaniem imion y Pilawów JW. JMci Pana na Potoku Franciszka Potockiego krayczego koronnego, starosty bełzkiego, rubieszowskiego, opalińskiego, robczyckiego etc. y JW. JMć Panny Anny Potockiey, wojewodzianki smoleńskiej na honor oyczyzny szacowna / przy weselnym hymeneuszu całości Rzpltey poprzysiężona od Collegium Stanisławowskiego y rezydencyi łaszczowskiey Soc. Jesu ogłoszona, roku złotego szczęścia świata 1742.* – W Lwowie : W Drukarni Collegium Soc. Jesu, 1742. – [13] f.; 2°.

Можливо є частиною одного твору разом з панегіриком:

Caelum Poloniae benedictionibus Pilavarum in illustrissimis excellentissimi Domini D. Francisci a Potok Potocki incisoris regni, capitanei bełzensis, rubieszowiensis, opalinensis, robczycensis etc. ac illustriss. excell. D. D. Annae Potocka illustrissimi palatini smolensciae lectissimæ filiæ hymeneo ad vota singulorum consulatuum a Collegio Stanislaopoliensi, et residentia laszczowiensi Soc. Jesu prono cultu adoratum anno quo Caeli unione hypostatica sociati terris 1742. – Leopoli : Typis Collegii Soc: Jesu, 1742. – [20] f.; 2°.

13. *Celsissimis illustrissimis excellentissimis neosponsis principibus*

S. R. J. Josepho Lubomirski subdapifero M. D. L. generali exercituum S. R. M. et Reipublicæ etc. etc. ac Magdalena Lubomirska ensiferi regni filia lectissima, / fundatoribus suis inter solemnia nuptiarum, votivum applausum offert Societas Jesu Poloniae provinciae, Anno Domini MDCCLV. – [Leopoli : Typis Collegii Societatis Jesu, 1755]. – [21] f.: grav.; 2°.

Jaśnie Oświeconym Jaśnie Wielmożnym xiażętom Ich Mościom Świętego Państwa Rzymskiego Magdalene Lubomirski, miecznikównie koronney, y Józefowi Lubomirskiemu podstolemu W. X. L. generałowi woysk J. K. M. y Rzeczypospolitey / fundatorom swoim przy weselnych applauzach wdzięczność swoię oświadcza Societas Jesu prowincyi Polskiej Roku Pańskiego 1755. – [Lwów : Drukarnia Collegium Societatis Jesu, 1755]. – [7] k.: graw.; 2°.

14. In nuptiarum solenniis celsissimi S. R. J. principis comitis in Wiśnicz et Jarosław Josephi Lubomirski subdapiferi M. D. L. Equitis Aquilæ Albæ, præfecti exercituum S. R. M. et Reipublicæ, cum celsissima S. R. J. principe Magdalena Lubomirska celsissimi morum principum regni ensiferorum magnarum dotum filia gratulatio / ab obligatissimo amplissimorum fundatorum nomini Collegio Mederecensi Scholarum Piarum, suo et totius provinciae nomine exhibita anno æræ vulgaris 1755 mense junio. – [Leopoli : Typis Collegii Societatis Jesu, 1755]. – [16] f.: grav.; 2°.

[Chojnacki, Dominik od św. Józefa]. Na powinszowanie szczęśliwie zaszyłych ślubnych kontraktów między Jaśnie Oświeconą xieźniczką Jey Mością Magdaleną Lubomirską miecznikówną koronną kazimierską etc. starościanką y Jaśnie Oświeconym xiażęciem J. M.cią Józefem Lubomirskim podstolim Wielkiego xięstwa Litewskiego kawalerem Orła białego rotmistrzem chorągwi pancerney, tudziesz regimentu konnego JKMc i y Rzeczypospolitey generałem wiersz oyczysty / od obowiązanego wielkiemu imieniowi Miedzyrzeckiego szkół pobożnych Collegium przy solennych aktu weselnego cerymoniach JJ. OO. fundatorom dedykowany roku Pańskiego 1755. – [Lwów : Drukarnia Collegium Societatis Jesu, 1755]. – [10] k.: graw.; 2°.

15. Illustrissimo excellentissimo, Domino Domino Stanislao Rzewuski, in Olesk, Podhorce, Rozdoł et Rejowiec etc. comiti, præfecto chełmensi et colonello cohortis loricatæ S. R. M. in exercitu regni. Ac celsissimæ principi Carolinæ, Catharinæ palatini vilnensis exercituumq; Lithuaniae Magni Ducis Michaelis Radziwił, lectissimæ filiae auspicatissimi connubii gratulatio / a devinctissima Magnis Nominibus Provincia Minor: Pol: Soc: Jesu instituta. Anno 1758. – Leopoli : Typis Sacræ Regiæ Majestatis in Collegio Societatis Jesu, [1758]. – [27] f.: grav.; 2°.

Jaśnie Oświeconym, Jaśnie Wielmożnym Karolinie, Katarzynie Radzi-

wiłównie, wojewody wileńskiego y hetmana wielkiego woysk litewskich córce, Stanisławowi Rzewuskiemu, na Olesku y Podhorcach etc. hrabi, chełmskiemu etc. staroście wojewody podolskiego y hetmana koronnego synowi, fundatorom swoim przy weselnym aplauzach wdzięczność swoją ogłasza / Societas Jesu Prowincyi Mało Polskiej Roku Pańskiego 1758. – We Lwowie : W Drukarni J. K. M. y Kollegium Societatis Jesu, [1758]. – [7] k.: graw.; 2°.

¹ *Ісаєвич Я. Д.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Л., 2002. – С. 342.

² *Bruchnalski W.* Z dziej_w panegiryku w Polsce // Kwartalnik historyczny. – 1917. – R. XXXI. – S. 50.

³ *Шевченко-Савчинська Л.* Исторична особа крізь призму етикетного твору : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medievist.org.ua/statti/vesilnij-portret-na-tli-mista-leva>. – Загол. з екрану.

⁴ Див., напр.: *Возняк М.С.* Історія української літератури. Т. 2–3. – Л., 1921–1924; Історія української літератури : в 2-х т. Т. 1 : Дожовтнева література. – К., 1954. – 732 с.; Історія польської літератури. Т. 1. – М., 1968. – 616 с.; Українська поезія XVI століття / Упоряд., вступ. ст. та приміт. В.В. Яременка. – К., 1987. – 288 с.; Українське літературне бароко : Зб. наук. пр. – К., 1987. – 302 с.; Українська поезія XVII століття: (перша половина) : Антологія / Упоряд., вступ. ст. та приміт. В.В. Яременка. – К., 1988. – 360 с.; *Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я.* Давня українська література : Підручник. – К., 1989. – 414 с. Українська поезія: середина XVII ст. / Упоряд. В.І. Крекотень, М.М. Сулима. – К., 1992. – 432 с.

⁵ Див., напр.: *Wojcicki K. W.* Historia literatury polskiej w zarysach. Т. 3. – Warszawa, 1845. – S. 185–189.

⁶ *Яременко В.* Українська поезія XVI століття // Українська поезія XVI століття. – С. 5–6.

⁷ Див., напр.: *Bieńkowski T.* Panegiryk a życie literackie w Polsce XVI i XVII w. // Z dziejów życia literackiego w Polsce XVI i XVII wieku / Pod red. H. Dziechcińskiej. – Wrocław, 1980. – S. 183–196; *Radyszewskij R.* Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Cz. 1. – Kraków, 1996. – 282 s.; *Ісаєвич Я. Д.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Л., 2002. – 520 с.; *Шевченко-Савчинська Л.Г.* Етикетна латиномовна поезія в українській літературі XVI–XVIII ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2005. – 16 с.; *Шевченко-Савчинська Л.* Исторична особа крізь призму етикетного твору : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medievist.org.ua/statti/vesilnij-portret-na-tli-mista-leva>. – Загол. з екрану; Слово многоцінне : хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху ренесансу (друга половина XV–XVI століття) та в епоху бароко (кінець XVI–XVIII століття) : в 4-х кн. / Упоряд. В. Шевчук, В. Яре-

менко. – К., 2006; *Czarski B.* Literatura na ślubnym kobiercu : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wilanow-palac.pl/literatura_na_slubnym_kobiercu.html. – Загол. з екрану; *Krzywy R.* О панегирыку старопольским: tradycja i przemiany : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://staropolska.pl/barok/opracowania/panegyryk.html>. – Загол. з екрану.

⁸ Бібліографія подається скорочено за такими виданнями: *Estreicher K.* Bibliografia Polska. Т. 1–35. – Kraków, 1872–2007; *Запаско Я.П., Ісаєвич Я.Д.* Пам'ятки книжкового мистецтва : Каталог стародруків, виданих на Україні : у 2-х кн., 3-х ч. – Л., 1981–1984.

⁹ За інформацією Я. Ісаєвича, М. Гарволін надрукував у Львові всього три видання, всі у 1592 р. Див.: *Ісаєвич Я.Д.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – С. 155. Див. також: *Drukarze Dawnej Polski od XV do XVIII wieku / Oprac. A. Kawecka-Gryczowa, K. Korotajowa, W. Krajewski.* – Wrocław ; Kraków, 1960. – Zesz. 6 : Małopolska – Ziemia Ruska. – S. 139; *Słownik pracowników książki polskiej / Pod red. Ireny Treichel.* – Warszawa ; Łódź, 1972. – S. 244.

¹⁰ *Ісаєвич Я. Д.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – С. 217.

¹¹ Див.: Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. : Каталог изданий, хранящихся в Государственной библиотеке СССР имени В.И. Ленина. – М., 1976. – Вып. 1 : 1574 г. – I половина XVII в. – С. 29, 410.

¹² Див.: Там же. – С. 29, 408 (№ 780).

¹³ Див. приклади у кн.: Там же. – С. 390, 392–395, 401, 409.

¹⁴ Див.: *Шевченко-Савчинська Л.* Исторична особа крізь призму етикетного твору : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medievist.org.ua/statti/vesilnij-portret-na-tli-mista-leva>. – Загол. з екрану.

¹⁵ Див.: Там же.

¹⁶ Див.: Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. – С. 25, 400.

¹⁷ *Ровинский Д.А.* Подробный словарь русских граверов XVI–XIX вв. : [В 2-х т.]. – СПб., 1895. – Т. 1 : А–І. – Стб. 381–384; *Попов П.М.* Матеріали до словника українських граверів. – К., 1926. – С. 40–51; *Запаско Я.М.* Мистецтво книги на Україні в XVI–XVIII ст. – Л., 1971. – С. 151–200, 253–281; *Степовик Д.* Українська графіка XVI–XVIII століть: еволюція образної системи. – К., 1982. – С. 87–90; *Логвин Г.* З глибин. Гравюри українських стародруків XVI–XVIII ст. – К., 2002. – С. 74–78; *Історія української культури : У 5 т. – К., 2003. – Т. 3 : Українська культура другої половини XVII–XVIII століть. – С. 912–913.*

¹⁸ *Rastawiecki E.* Słownik rytowników polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych lub czasowo w niej pracujących. – W Poznaniu, 1886. – S. 30–31.

Summary

The article deals with wedding panegyrics in Latin and Polish, kept in

the department of early printed and rare books of the Vernadski National Library of Ukraine. Authors and recipients of prose and poetry laudatory works are called, as well as structure of works is characterized. Particular attention is paid to the analysis of the typography design of these publications. Particularities of displaying these publications in the bibliography are indicated.

Key words: etiquette works, baroque, wedding panegyric, Latin language literature, Polish language literature, epithalamium, heraldic epigram, coat of arms, woodcut, engraving on copper.